

כללי דקדוק מהגריא

כל"ל ור"ל שהשולל הנה לוח ו"י שהם מנהי הנכחד המןקה
הפיתה ורחיה נודמוני-הנוכרה דין מפיק צמודטל להיצה
השניה ש"מ כי צהיצה אחת להריהם רפה כי כן צהיה
מרחיק דוק : ומ"ש דגש אחר הה' שוליה צלמלטה שחני כי חניה
מחיות המשך כלל:טז היה כהוז שם ולפני ט"ס כו' ולאחר צנ"ד כו' :
צד"ק ואין לו שהר והגכון כמ"ש דוק : להגעים כו' הפרשנו צנ"א
צחורק עיין בספר הגיקוד שלי : ברבית מן ברבקה והוא דגש
מה"ט חבל ברבבות חציד רפה נראה כי מכך
הת"ג מפעיל' הלוה וע"כג"כ ברבקה רפה משח"כ צה"ק
כנ"ל . וכן צכנד נכביכס המדי ה' ככפכס עיין רש"ש
פ' מקד וס' הגיקוד שלי חבל צפעלים חשו וגרפו עיין הלכה למעשה
וס"ה דוק : (יז) מללחי שם נטוקף (עוד שיח כפוכה עכ בני שולין
ח"ג ההה הרחשון חרה"ע ההטפין נעשים לפעמים ה"פ ה"ס ה"ק)
ע"כ ונראה שר"ל כי לפעמים נעשה מה"פ כהה ומה"ס כגול צלמלע
ומה"ק קמד ור"ל ק"ה שהוא ת"ק וק"ל יצטפו יצטפו ודמה :

שייך לכללי השוא

(ז) וצפכטח ז"ק כו'. והטעם כי חין הכשטח מנוק כלל על מקומו
שם רק על מקום הז"ק ח"כ הה"ק צלתי נגינה כלל וכן הדין צהרין
ככטין כי הרחשון עיקר והשני רק להבדילו מן הקדמא והוא נגינה
עלמית דוק :

כללי הנגינות להנאין ר"א מוילנא . עם בעס נופח
משלי בין הצאי לבנה כמו שהראה :

שער הנגינות

אשר שים ושהים נגינות חו טעמים הם . עשרי' הם מפסיקים
וי"צ משרתים . וחלו המפסיקין ס"פ. חתנההא-טפחה
כגול

ב י א ו ר

א כאן נשמע שהמותג חינו בכלל המשרתים במ"ש הרזה' וב"ו

סגול. זקף. קטן. ז"ג. קדמא ז"ק במלה אחת. רביע. זרקא. פשטא. יחיצ
 גרם גרשיים. חולא. תביר. פור. תלישא גדולה. שלשלת. קרני פרה. ¹²³⁴⁵⁶⁷
 לגרנויהן פסיקן : והמשרתים מרכא. מונח מכרצל. מונח עילוי
 מהפך. דרגא. קדמא. חולא. ת"ק. מרכא כפולה. ירה בן יומא.
 מחילא : בספרי חמ"ח יו"ד מפסיקים ויו"ד משרתי. (וסדורן חמלאם
 במקומם רק במפסיקי' חסר ח' ובמשרתים ג' ע"ש) : ב המפסיקי'
 הם ב' מלכים חס"ף (וסי' למח"ל בנגימות מוזמור לחס"ף) : ד' שרים
 סגול ז"ק וב"כ. טפחא ושר קטן רביע ולהם ד' פקידים זרקא פשטא
 וב"כ. תביר ופ"ק. גירס וב"כ. לחנח במקום הפסק יותר ולעולם
 לא יבאו ב' בפסוק אחד ואם הוא בעל ג' מלחמים חזי במקום הא'
 יבא סגול. ^{אוצר החכמה} והסגול ג"כ לא יבא ב' בפסוק ח' . . גם לא יבא אחד
 האהנה רק קדם לו. טפחא לא יבא כי חס לפני חס"ף וע"כ לא יבא
 רק ב' בפסוק. ולעולם יבא הטפחא לפני חס"ף חס' המלחמ' מב'
 היבית רק חס הוא מתיבה ח' נעדרה : המפסיקים שלפני טפחא
 הגדול ממנו הוא ז"ק וב"כ והקטן ממנו הוא פקידו כנ"ל. וכן לפני
 ז"ק ורביע ואם לפני גירס מלה מופסקת פחות ממנו הוא בת"ק ואם
 בא הפסק גדול ממנו הוא ת"ג ואם לפני הת"ג ח' ת"ק הפסק גדול
 ממנו בא פור ואם לפני הפור גדול ממנו ג"כ פור עד המלה פעמים
 כן לעולם. ואם לפני הת"ק ח' ח' הפור הפסק קטן מהם הוא
 מונח. וכן לפני מונח עוד מונח לקטן ממנו (כן לקטן שבקמדים
 כמו לגדול שבגדולים) ואם לפני הפקיד בא מלה מופסקת קטן
 מהם וגדול מהפקיד בא רביע. ולעולם לא יבאו שני רביעים
 רלוכין לפיכך חס לפני הפקיד מלה מופסקת יותר ולפניה ג"כ יותר
 ופניהם

ב י א ו ר

מרח"ב חבל לקמן השבי כלל המשרתים ואם הוא במקום
 נגינה חציו שיח נח ודגש ואם יש המבטלן הג"ל אחריו הוא נע
 ח' חין בלל הוא וב"מ מרד"ק. ואין טענה מהמקף כי קן
 בא המחילא לפני חנח כמו וילא - גה ואם לפני עוד מלה
 מוזהרת בא הקדמא לפניו כמו ומזין לבלא בה (דחילא ד' פ'
 י"ה) וגם הלמד במלת לבלא דגש ודון מיהא :

ושניהם פחותים מהשבר שהגרים לוי בא מלה שלפני הסקיד ג"כ
בהסקיד ולפני רביע ואין להילוק בכל זה בין שיש בין שני הסקידים
כמעט מפסיק פחות ממנו או לא . ג"כ אין הילוק אם יש מפסיק קטן
בין רביע לסקיד הראשון . אך אם המפסיק הפחות נכנס בין שני
הסקידים לוי ישתנה הסקיד הראשון לפשטא חע"פ שאין הבני פשטא
ואם הוא בין רביע לסקיד הא' ביום הם (כל"ל כח"ס בזהבי הגאון
וכל"ל בזה"ה וע"ס הם ובכ"י הגאון מלחמי דחתי לדי מנחם וסבל
כהצחי) ואם לפני הסקיד שלש מלות שכל אחת גדול ממנו בא רביע
ופשטא ורביע לפני הסקיד ואם ארבע מלות באופן שבהבאר יבא
ג"כ רביע ופשטא ורביע ושני סקידים רגילים :

ג החליפה קטנה לעולם לא יבא רק לפני משרת קדמא (יע"ב
יסוג חתור על מקיס המונח שלפניו והקדמא בא במקומו ויסד
ביום ההוא את הדינים ואחילו הסור בעבור זה נשתק ממוקמו כל
הנוגע בזה בגוף ההדס אשר ימות ולא יחפץ . והעוקף לא בטל
בעבור זה כי אין כאן רק התחלפות והקדמא המורה המורה הקדם
לו כי קן בא נגוח בלוח הראשון המורה קדמא כמ"ס ואינו זהות
במנו כבש כבש ודמה והבן) :

ד משרתים לס"ג מרכא או מחיילה . להתנהגה מונח גלוי או
מכרבל או מחיילה (לקמן לא כ"כ) : 1 לסגל מונח : 2 לז"ק
מכרבל מונח וקדמא (ר"ל קדמא ז"ק במלה חזה) לז"ג אין משרת
לעשה מרכא קדמא ב' מונחים ח"ק . לפשטא מהפך מרכא קדמא
מונח ח"ק . להביר דרגא מרכא קדמא מונח . לגרש חונא ח"ק
מונחים . לחונא קדמא ח"ק מונחים . לגרשים מונח . לה"ג מונחים .
וגבור ג"כ מונחים לקדמי פרה בן יומא ומונחים . ולכלכלת אין
משרת כלל (ואחדיו פסיק) :

ה חל' העצמים מהרדפים . ר"ל שיבואו שנים או שלשה בזה
חזה זה . והם פור פשטא ז"ק ז"ג הביר לגרמים מונח . הביר
ופשטא לגרמים אין מהרדפין יותר מבני פעמים ובהדרגה חפ"י יותר
כח"ס (מבטע כי הקדמא ז"ק חינו מן המהרדפין כלל הו חפבר שהוא
בסגל חוק יל"ט במקרא חס מנחם ימנין במקיס חז"ק חוק) :

ו בלבה מפסיק' שאין להם משרתים ז"ג יהיה בלבה . לבל
המפסיקין משרת מניח חין מנפחא וס"פ כח"ס : לפעמים יבא
המפסיק בן משרת לפני משרת כלל מפסיק לא יבא גמילה : יכן שר
בא

זא בלא פקיד חבל לא יבא פקיד בלא שר הון משר סגולה שלח יבא
 בלא זרקא נעולס (להשאלה גדולה כמו'המנד ועדיף מנייה קלת
 דוק): כל המפסיק' למעלה הון מהמס. חס"ף נפלה הביר יחז
 שכן למטה. ומכרתים כולם למטה הון משלש. קדמא ואולא (ר"ל
 לפני גירש נקרא אולא) ח"ק. ובכזה בחיס בהמלע (ב' מפסיקים
 וא' משרת) פסיק | לגרמיה | מקף - (הפסיק הוא אחר כל
 המשרתים וכל לבא להפסיק) וכן לו נינון. ולגרמיה רק אחר
 המנוח ויש לו נינון הפסק קנת כמו לפני רביש. וכן לפני מהפך
 פכמא. ^{מורחב} ח"ו לפני פור וח"ג וישרתו מרבה וקדס לו מנה רק אחר
 מקף לא יבא הפסיק בלא כי המקף נהפך ב' המלית יחד בלבן
 מקיפן שתי הכות ודומה והמפסיקים הן בלונך והמקפין ברחב
 חת - השמים :

ז מהפך ומרבה חס ים המטה חת ח"ו יותר בין משרת לפכמא
 ח"ו הוא מהפך ואס לאו הוא מרבה. דרגא מרבה בשם שתי
 חנויות ח"ו יותר בין משרת לחביר (וביא נע לתעשה חסב חף הוא)
 הוא דרגא ואס לאו הוא מרבה (והפסיק לשתי חנויות יחבב.
 ואולא נעולס מלרע. וגירש מלעיל. משרת של ואולא נקרא קדמא
 וכל גירש נקרא אולא ולא יבאו ברחב החיבה רק נהפכים למנה חס
 לא אחר ח"ק. גירש יבא לבדו חבל אולא לא יבא בני קדמא ובשחין
 לפני קדמא נהפך לגרמיים. ח"ס לא יבא גרמיים מגעיל. פכמא
 מלרע בנה מרבה ח"ו נסחר ואס מלעיל בחרין פשעין להבדילנו מן
 הקדמא. ויש סוף בלות ראשון נהפך ליהיב (ומנה ועירח נחבב
 ללות ראשון ועס שהוא אחרין נ"ב) ואס המלה מוקפת לה בפכמא.
 חס, קודם האולא חין מלה מהפכת והחיבה שלפני האולא מוכשרת
 למתן בהמטה שהיא בעלם ורחבונה יבא קדמא במקום מתג ויהיה
 ק"ו בחיבה חת. ודוקא כשהוא לפני אחד מהפקידים חבל כשהוא
 לפני רביש לא יבא קדמא בחיבתו ח"ב ח"ב שהמלה המהפכת שלפני
 רביש ח"ב מוכשרת למתן בהמטה שלם ורחבונה ח"ו יבא גרמיים.
 חבל עס הנידש לעילס יבא אולא בחיבתו במקום מתג. ח"ו לפני
 רביש וכל זה שחין לפני מלה מרבה. חבל חס ים לפני מלה
 מרבה יבא משרת במלה שלפניו כ"ל. גירש ונ"ב נעילס לא יבאו
 לפני הפקידים ח"ב שהמלה שבי הפקיד מוכשרת למתן בהמטה
 שהיא בעלם ורחבונה ים ח"ב המטה לפני המתג. ח"ו שים משרת
 לפני

בללי דקדוק מהגריא

לפני הפקיד במלה בפ"ע. ואם לאו נהפך הגירס למשרה הפקיד
ההוא. ומשרה גירס נשאר קדמא ולכן בל קדמא לפני משרה
הפקידים כולם דוק:

ח רביע. המלה שלשניה צמוגה ומלה שלפני המוגח אם היא
מופסקת היא בטעם לגרמיה ואם לאו הוא בדרגא והשני
לעולם צמוגה חף על פי שהיא מופסקת קלה:

מ כל שני פעמים מפסיק' הצאים זה אחר זה הראשון מפסיק
יותר מן השני וזה מוציא ממה שבהצנו לעיל:

י אם לפני הזקף מלה מהוצרת או מופסקת פחות ממנה או שיש
שלוש המופקות לפני הזקף במלה ההיא ואף שאחד מהם בל נע
או שהמלה מופסקת למחג בהגישה שהיא בעלם וראשונה חזי הוא
ז"ק (והמוגה בל במקום מהג) ואם לאו הוא ז"ג. ואם לפני מלה
מהוצרת היא בעליו. ואם לפני הז"ק שלש המופקות או מחג בל הוא
בפסח. וכן אם לפני מלה מופסקת פחות ממנה הוא ג"ב בפסח
ואם המלה מופסקת למחג בהגישה שהיא בעלם וראשונה ואין לפני
מלה מהוצרת או מופסקת פחות ממנה ומלרע. חזי יבא במקום המחג
עליו. חבל אם לפני מלה מופסקת פחות ומלרע. או מלה מהוצרת
או שהמחג על המופקה שהיא בעלם וראשונה מהקיים המחג. ואם
שלוש המופקות לפני הז"ק ואין לפני מלה מהוצרת ולא מופסקת פחות
ממנה יבא קדמא עם ז"ק במלה אחת (ומניין הקדמא במקום הז"ק
כי חזי במקום מחג כמו המוגה כמו ואבני-שהם ואבני-הם ואם אין
ג' המופקות לפני הז"ק בכה"ג הוא ז"ג ואבדס חבני-שהם והעצם כי
הקדמא לא יבא בחות ראשון מיהתיבה לעולם ג"ב לא יתקרב מאד
אל הז"ק אם לא בהפסק מה ואפי' הוא נע כמו ולך - כך ודומה
ואף כי הניגון במקום אחד במ"מ מ"מ כן משפטו במ"מ כל הראוי
לבינה כ"ו:

שערי הגנינות מב"א שפ"ד פט"ז הגאון מו' אליהו שוילנא בקיצור:

כ"א מפסיקים ס"פ. ההגה. שגולחא. ז"ג. ז"ק. טעמא.
רביע. זקף. פסח. יחיד. חביר. חולא גירס. גרמים
לגרמיה. פסיק. שלמה. שור נהג. שור קטן. ח"ג. ח"ק.
ו"ד משרהים מרשא. מרשא כפילה. מאיינה. מוגח. עליו. מוגה.
מכרבל

מכרבל • נוהג • געײח • מקף • קדמא וואלח • נוהפך • דרגא • ירח צן
 יומא (יש דגש הוק ודגש קל דגש מפיק ה"א) :

הטעמים חײנס רחויים רק על האות שיש בו הנועה ולא
 צבוא צין נע צין נח • ולא בא בהתפין ולא צנח

נראה וגסתר • ואף בתנועות חײנס באים • לא צקמך קטן ולא צבורק
 ונוקוס הטעם לעולם או בתנועה אחרונה והוא מלרע • או בלפני
 האחרונה והוא מלעיל ולריך להאריך הנגינה • כל הטעמים יבאו על
 נוקומם לבד הפסטה שבה לעולם באות אחרונה מהחיבה והפי'
 הוא נה נראה או גסתר וגם באות הדיה בקלה אחרון והטעם כדי
 להבדילו מן הקדמא • ואם הוא מלעיל או יבאו הרין פסטיין • וכן
 זרקא וכטול וז"ק צסוף וז"ג ויחיב צר"ה • כל הטעמים באים
 באות אחר הנועה לבד געיל שבה קדם הבוא ויחיב צרהש קדם
 הנועה כדי להבדילו ממהפך • ^{אוצר החכמה} צ' טעמים מפסיקים שוים זא"ז
 לעולם הא' מפסיק יותר מזהב' • חבל משרתים שוים הם לעולם •
 כל המפסיקים יש להם משרתים ולפעמים באים בלא משרתים לבד
 חולא וקרני פדה שחײנס כלל בלא משרת' • וג' טעמי' בחין משרת'
 כלל ז"ג יחיב • שלשלה • והמשרתים חײנס בא' לעיל' בלא טעמי'
 המפסיק • ס"פ אהנה סגולה חײנס בא' רק פ"א צפסוק : המונח
 משרת לכל הטעמי' המפסיקים לבד לפני ס"פ וטפהא וואלח וז"ש
 לפני הטעמי' שחין להם משרת' לא יבא • עלוי הוא מונח הבא לפני
 ג' טעמי' חז"ז ודוקא ראשון וסמוך להם והשני הקדם הוא ימונה
 כמו לפני שאר הטעמי' • מינה (*) מכרבל הוא השני שקדם ז"ק
 וגם הראשון שקדם ז"ק אם הוא צר"ה • מואריך משמש לס"פ
 לטפהא לזרקא לפסטה להציר • מרכא כפולה לא ישמש רק לפני
 טפהא • מהיילא משמש לפני ס"פ אהנה וזרקא לפני חס"ף הוא בלורת
 טפהא ולפני זרקא הוא בלורת מרכא • לפני חס"ף הוא בא בהיבה
 אהה צמקוס מהג או צב' תיבוא המוקפין כה"ג ולפני זרקא בהיבה
 אה"ח 1234567

צפ"ט

כ י א ו ר

(*) בחין משמש שמונה מכרבל חײנס רק לפני ז"ק אם הוא באות
 הא' או אם צ' מוהרין הא' מכרבל בכלל ובן משמע בדרכי
 הדיקוד ולעיל לא כ"כ ע"ש וד"ל :

בפ"ט (*) ולין פסיק ציטיקס . ואס יכ פסיק ציטיקס הוא מרבה :
 ולעול' כשים פסיק לפני זרקא חינו בא עלוי דק מרבה בר מב' עלוי .
 והכלל הוא כשים פסיק בין הדקא למשה הוא מרבה וב"פ הוא
 עלוי וכשיבא מרבה בלא פסיק הוא מואילל ולא יבא חלל צי"ח
 מקומות לפני זרקא . ובי"ח מקומות לפני חגא . ובה' מקומות
 לפני ס"פ : ירה בן ימו לא יסמך רק לפני פ"ג . ובי"ח מקומות בא
 לפני פ"ג : מקף היא המזכר שני היפות . וע"פ רוב בא לפני מלה
 זעירא : מחג הוא בא עם המעשים בחיבה אהת ומקומו בהגיטה
 הג' לפני המעט ובהגלי שלא יבא הוא נה או דגש ובלא שיש אחריו
 הוא

ב י א ו ר

(*) יראה מדבריו ז"ל פי' המורה כפי' מהרש"ד ולא כח"ה בפ"ז
 וז"ל מהרש"ד פ"ט ויבא יעקב מן השדה י"ח מואיללן מאריבין
 בין חולה לזרקא צחור יתא וכו' כו' (במסרה ובפ"ז שער ב'
 סי' י"ז) כל חלה במואילל וכל פסיקהא דכוהסון מאריבין
 במהרבה אך לא במואילל' אך כי הגיען שיה צמ"צ בעלוי (ר"ל
 מונה) וכו' ויחמר אליהם רחובן (רחשית ז' כ"ז) הנה הרהת
 חלינו (מלבים ב' ד' י"ז) וכוונה המסרה הוא זאת כי צי"ח
 מקומות חלי ישרת המואילל לזרקא במקום משרתו התמיד .
 שהוא המונה ולורתו כנורת מרבה ולין אחריו פסיק ובכ"מ
 שיש פסיק אחר המלה המהוברת לזרקא ישרת ג"כ המרבה
 והוא לא נקרא מואילל וכו"ל הגיען שיה לבניהן ויש להמוס
 לחיה לורך משהנו שמוס ולורתם וגנוס שיה וחלי חף כי
 הגיען שיה מאריבין קלה בא' יתח מבהברו ולפי הסברה
 בלוחו שיש פסיק אחריו מאריבין יתח חוק מב' פעמי' שיש
 פסיק קודם הזרקא ועכ"ז ישרתו המונה הנקרא עלוי חלל
 בעלי המסורה כנ"ל חבל מוסחלוח הספרי' חנוס כפי המסורה
 בליזה פסוקי ולריך להגיהם כ"ז העמדהים על מוכוס ומטקי'
 מהטעות עכ"ל מהו' שלום דובנא ועין בפ"ז במקו' הג"ל
 וחבין החילוק וצ"ח בפ"ה הגיטות של ר' משה הקדן סי' ה'
 בד"ה זרקא ושם מסורס כמהרש"ד פ"ט והבן :

זא נח או דגש נסוג להנועה שלפניו . גם יבא לפני שוא נע שחזיבה
ולפעמים יבאו ב' מהגי' בחיבה אחת בהגלי הג"ל חוץ מחלוציות
חית"ן (בכלם) המשמשין לפני שורש היה היה כמו אחיה אחיה חיה
זא לפני שוא נח : געיל זא עם שוא נע בלות א' ופ"ד געיוס
בתורה כמנין געיל (* *) . המפסיק הפחות מן הפזר או הת"ג או
ה"ק הוא במשרת מונח . ואם לפניו עוד מלה מופסקת פחות ב"כ
בתונח עד שיבאו לפעם ה' מונחים רטפים זא"ז . אם יש לפני
החזיר פסיק זא הדרגא לפניו אפי' בלתי תנועה מפסקת כלל וכלל
פסיק שיהיה ציניהם ג' תנועות ואפי' א' מהם שוא נע רק שמהיה
בהטף או אחר שוא נח וכלל זה הוא מרכא . וצ"ג מקומות ישרת
הדרגא להחזיר כלל ההגלים האלו וגמט במסרה צפ' משפטים . וש"ד
עיין במ"ש לעיל באירך כי לא יהודש :

לוח הפעות והגהות על דרכי הנקוד :

דף ז' ע"א כי צרבותם יאמר גבהתי כמהתי כל"ל :
שם צפי' משפטים בק"ג ר"ל תמורת פתח כי הוא כו' כל"ל :
— ט' ע"א צפי' על הגה אבאר או י"ל בקינור דרך א"י המצמל
קמץ ואילו ר"ל אי הירק כמ"ש צפי' אלא ר"ל
א"י וכן באמלא א"ים ע"מ שג"ים ועיקר בן דוק :
— י' ע"א ס"ד ללות ראשונה ל"ל צפי' גם נראה
להלק בין נ"ע לכפולים כמו וְהָעֵץ יד וכן ויבך הג"ל מן
עפף משא"כ וְיָעַף מן עיף ויגע וכיון דאשחתי
אשחתי וד"ל :
— כ"ז ע"ב צפי' שורה תחתונה בסוף ד"ה ולכן הגיגה למטה ט'
עד במקלת לריך למחוק כי שגיאה גדולה בי בק"ק
קיימין כמו וילא ולריך למחוק :
ועתה אהזיל לבאר כל משפטי העצמי' על דרכי הניקוד מה שהם
שם מהמת קיטר המלט ע"ש :
לע.

ב י א ו ר

(*) עין מ"ש לעי' והגה רבינו לא כהב מה משכס הגעיל ומעשיהו

עם

ה